

(интервју преузет из часописа "Предузетник", број 15.)

Упркос бројним проблемима са којима су суочени, иноватори у Републици Српској својим патентима плијене пажњу Европе и свијета. Никада нема довољно финансијских средстава, привреда, која би требала бити основа за развој и примјену иновација је у кризи, отежана је израда и испитивање прототипа, проблем су скупе машине, алати и опрема, мало тржиште, постојање монопола и сл. Сви од "државе" очекују помоћ, али то сигурно није једини лијек.

У РС постоје подстицаји који су свима доступни. Међутим, веома је битно да иноватор уз помоћ менаџера дође до потенцијалних партнера и купаца чиме се повећавају шансе да се иновација реализује као тржишно прихватљиви производ. Недостају специјализоване фирме које раде индустријски дизајн, недостаје и директан контакт иноватора са инвестиционим фондовима, каже за "Предузетник" Милован Бајић, предсједник Савеза иноватора Републике Српске.

Колика су тренутно издвајања за постицај иноваторству у РС?

Иноватори у РС нису запостављени, али дијеле судбину са другим категоријама друштва. Ми имамо веома добру сарадњу са Министарством науке и технологије РС које два пута годишње објављује конкурс за додјелу финансијске помоћи за подстицај иноваторству. Половина тог износа је намијењена за рад Савеза и седам удружења, а половина за појединачне радове иноватора.

Висина финансијске помоћи се сукцесивно повећавала од 2006. године и она се сада креће око 80.000 КМ. На жалост, ова средства само дјелимично задовољавају реализацију планова рада Савеза и удружења и подстичу иноваторе да се ангажују на реализацији своје идеје. Илустрације ради, средње развијене земље за развој и истраживање издвајају три процента БДП, а БиХ свега 0,02 одсто БДП чиме је и рангирана на претпосљедње мјесто на свјетској љествици по овом питању.

Који је степен примјенљивости иновација наших иноватора? Јесу ли власници овдашњих предузећа свјесни значаја иновација за развој и побољшање конкурентности?

Степен примјенљивости иновација наших иноватора је релативно добар. Дванаест је иновација реализовано у производе, а у току је рад на истраживању и реализацији још десетак значајних пројеката у областима алтернативних извора енергије, машинства, електронике, грађевинарства, пољопривреде и осталих области. Неки производи стигли су и на ино тржиште.

Ипак, већина власника овдашњих предузећа није у потпуности свјесна значаја иновација за развој и побољшање конкурентске предности и не одлучују се, или су

веома бојажљиви према понудама за увођење иновација у производњу. Не користе их, сматрајући то великим ризиком, за који немају |планирана" финансијска средства.

Иноваторство је све популарније код младих. Његујемо ли ми тај потенцијал на прави начин?

Интелектуални капитал (знање, креативност, иновације) најдрагоцјенији је ресурс којим располажемо због чега је важно да се подстакне и ојача иновациони покрет. У том смислу, посебну пажњу поклањамо младима. Већ 14 година успјешно организујемо изложбу "ИНОСТ МЛАДИХ", као и радионице "Иноваторство и предузетништво младих" за завршне разреде основних и средњих школа.

На изложби годишње у просјеку учествује око 500 излагача са 300 експоната из РС (БиХ), сусједних и других земаља, претежно ученика основних и средњих школа, а најуспјешније водимо на изложбе и сајмове у земљи и региону. Радионицу смо до сада организовали само у школама на подручју Бање Луке и била је изузетно добро прихваћена због чега планирамо да је наредне године проширимо и у школе у другим радовима РС. Међитим, досадашњи резултати су плод интензивног рада Савеза и појединих наставника-ментора и директора школа.

За потпунији и квалитетнији рад са младима и већи одзив школа потребна су системска рјешења (ефикасна рјешења за већу мотивацију директора, наставника и ученика; савремена опремљеност школа са радионицама и лабораторијама; оптимализација садржаја предмета "Техничко образовање" и школовање наставника одговарајућег профила за тај предмет, увођење тема "Од идеје до реализације" и "Заштита интелектуалног власништва" и то одређеног нивоа и садржаја у основним и средњим школама, као и на факултетима, оснивање фондације и центра за таленте...). Посебан проблем је укључивање универзитета, јер учешће студената је незадовољоавајуће.

Крај године је вријеме да се сумирају резултати. Које бисте активности издвојили у 2012.?

Међу значајнијима је успјешна реализација 14. Међународне изложбе иновација и стваралаштва младих "ИНОСТ МЛАДИХ 2012" и научно-стручног скупа "Технолошке иновације генератор привредног развоја". Осим тога, учествовали смо у организацији такмичења "Најбоља технолошка иновација", на бројним изложбама у окружењу и БиХ, "Фестивалу науке Бања Лука 2012" и манифестацији "Ноћ истраживача Требиње 2012.", а обиљежили смо и 156. годишњицу рођења Николе Тесле у Бијељини и Бањој Луци.

Какви су планови за 2013. годину?

Већина активности из ове године наставиће се и у 2013. Радићемо, такође, на повезивању и јачању сарадње са високошколским установама, институтима и развојним одјељењима успјешних фирми, иноваторско-предузетничким институцијама и агенцијама у РС и БиХ и ван ње. Настојаћемо да осим Минстарства науке и технологије укључимо и Министарство просвјете и културе, универзитете, Привредну комору РС, агенције, иновационе центре и сличне институције како би обезбиједили још значајнију подршку развоју иноваторства у Српској.

ЗАШТИТА ПАТЕНАТА

У БиХ постоји Институт за заштиту интелектуалног власништва као надлежна установа која је регулисала заштиту патента као и других облика интелектуалне својине са којим Савез има веома добру сарадњу. Активно смо учествовали у доношењу Стратегије развоја Института и имамо једног сталног члана у Вијећу корисника Института. Проблем за иноваторе, када је ријеч о заштити патената, наступа након доношења патентног рјешења, када треба платити високе таксе. Већина иноватора, чији патенти нису верификовани на тржишту, нема та средства и имају проблем да одрже право патента. Проблем је још већи код покретања и добијања међународне заштите патента.